

JAARVERSLAG 2003

Verslag van de President

1.1 Algemene beschouwing

Het herstel van de Antilliaanse economie zette zich in 2003 voort temidden van een verbeterend internationaal economisch klimaat. De economische groei, gemeten door het reële Bruto Binnenlands Product, wordt geschat op 1,4% vergeleken met 0,4% in 2002. De toename in economische activiteiten werd voornamelijk gevoed door de expansie van de netto exporten en ondersteund door hogere particuliere en overheidsconsumptie. De groei in de particuliere consumptie hield verband met de verbetering van het beschikbare inkomen als gevolg van een toename in de particuliere overmakingen uit het buitenland en het herstel van de vakantie-uitkering voor ambtenaren. De toename van de overheidsconsumptie was het gevolg van een expansief begrotingsbeleid, weergegeven door onder andere hogere personeelsuitgaven – door de uitbetaling van de vakantie-uitkering en de betere nakoming van de bijdragen aan het overheidspensioenfonds – en meer uitgaven aan goederen en diensten. Niettemin ontwikkelden de binnenlandse bestedingen zich zwak door een verdere vermindering van de investeringen. Particuliere investeerders hielden investeringsbeslissingen aan vanwege de toenemende onzekerheid rond de duurzaamheid van het herstel. Deze onzekerheid werd aangewakkerd door het uitblijven van de presentatie van een programma door de in juli 2003 aangetreden regering en het overhaastig terugdraaien van hervormingen in de arbeids- en productmarkten.

Het economische herstel heeft zich nog niet vertaald in een verbetering van de arbeidsmarkt dat wordt weergegeven door een toename van de werkloosheid van 14,6% in 2002 tot 15,3% in 2003. De werkloosheid nam toe omdat de stijging in de werkgelegenheid geen gelijke tred hield met de expansie van de beroepsbevolking. De beroepsbevolking nam toe door een stijging in het aantal migranten naar de eilanden en de legalisering van illegale buitenlanders in 2002. Verder nam de inflatie toe tot 1,9% in 2003 ten opzichte van 0,4% in 2002. De hogere inflatie kan vooral worden verklaard door een stijging van de utiliteitstarieven in verband met de toename van de wereldolieprijzen, de effecten van de appreciatie van de euro op de prijzen van importen uit Europa en de hogere inflatie bij onze handelspartners de Verenigde Staten en Venezuela.

De verbetering van de exporten in 2003 was voornamelijk toe te rekenen aan de toerisme-, transport- en oliesectoren. Toerisme liet een verdere expansie zien, vooral in het aantal verblijfstoeristen. Deze expansie kan worden verklaard door het verdere herstel van de Noord-Amerikaanse markt van de effecten van de terroristische aanslagen in september 2001, de snelle afloop van de oorlog in Irak en de beslissing van Amerikaanse toeristen om dichterbij huis te blijven. Daarnaast groeide de Europese markt aanzienlijk als gevolg van de appreciatie van de euro tegenover de Amerikaanse dollar en de toename van de capaciteit op de mid-Atlantische route tegen lagere tarieven. De Latijns-Amerikaanse markt leed onder de introductie van een visum voor Colombianen, strengere visumprocedures voor Dominicanen en de politieke en economische crisis in Venezuela. In vergelijking met St. Maarten en Bonaire noteerde Curaçao een marginale groei, omdat de verslechtering van de Latijns-Amerikaanse en Caribische markten de expansie van de Noord-Amerikaanse en Europese markten grotendeels teniet deed. Het cruisetoeerisme verbeterde ook door de expansie in St. Maarten en Bonaire. Curaçao registreerde echter een daling in het aantal cruisetoeeristen.

De transportsector liet een gunstige ontwikkeling zien in 2003. De Antilliaanse luchtvaartmaatschappij Dutch Caribbean Airline (DCA) noteerde een sterke groei in zowel het aantal passagiers als de hoeveelheid vervoerde vracht. In het bijzonder de regionale activiteiten droegen bij aan de groei, vooral door de uitbreiding van de vloot. Niettemin hebben de toegenomen activiteiten zich niet vertaald in een verbetering van de financiële positie van de maatschappij. Vooral de liquiditeitspositie is zwak omdat leveranciers contante betaling verlangen na de opbouw van omvangrijke betalingsachterstanden door haar voorganger, Air ALM. Als gevolg hiervan loopt de achterstand in de afdracht van loonbelasting en sociale premies op. De eigenaar van de maatschappij, het eilandgebied Curaçao, is bereid om NAF 10 miljoen van deze achterstand kwijt te schelden en bovendien een kapitaalinjectie van NAF 15 miljoen te verstrekken. Hoewel deze financiële steun te rechtvaardigen valt in het licht van het economische belang van de maatschappij, moet de overheid vermijden dat verzoeken om steun zich blijven herhalen. Daarom moet steun gekoppeld worden aan strikte voorwaarden die een duurzame verbetering van de financiële toestand van de maatschappij garanderen en daarmee haar bestaansrecht op lange termijn.

Conform de groei in het verblijfstoerisme namen de activiteiten op de luchthavens toe. Vermeldenswaardig is de verschuiving in transitopassagiers van Curaçao naar Bonaire die het aantal afgehandelde passagiers op de luchthaven van Bonaire opdreef ten koste van de groei van de Curaçaose luchthaven. Deze verschuiving is toe te schrijven aan de verlegging van de tussenstop op KLM-vluchten tussen Amsterdam en Latijns Amerika van Curaçao en Aruba naar Bonaire sinds de zomer van 2002. Daarnaast liet de havensector gemengde ontwikkelingen zien. De haven van Curaçao registreerde een daling in het aantal scheepsbezoeken, vooral tankers. De hoeveelheid afgehandelde vracht nam echter licht toe als gevolg van meer doorvoer. Daarentegen registreerde de haven van Bonaire een forse toename in het aantal scheepsbezoeken, voornamelijk van tankers. De ontwikkeling in het aantal tankers hield verband met de algemene staking in Venezuela aan het einde van

2002, waarbij ook staatsoliemaatschappij PDVSA betrokken was die de raffinaderij van de Curaçaose overheid huurt. Omdat de geraffineerde producten door de staking niet meer konden worden geëxporteerd, werden ze voornamelijk opgeslagen in de tanks van Bonaire Oil Terminal. Hierdoor namen de olieopslag en –overslagactiviteiten aanzienlijk toe. Verder hielden de moeilijkheden in de Curaçaose scheepsreparatiesector aan, weergegeven door een afname van het aantal verkochte manuren.

De olieraffinaderij had zich nog niet geheel hersteld van de gevolgen van de tijdelijke stillegging aan het einde van 2002, weergegeven door een afname in het aantal geproduceerde vaten in 2003. Niettemin nam de bijdrage van de raffinaderij aan de economie toe, gemeten door de “refining fee.” Vermeldenswaardig is de ingebruikname van de nieuwe krachtcentrale volgens het “build-own-operate”-concept in het midden van het jaar, waarmee de concurrentiepositie en betrouwbaarheid van de raffinaderij en daarmee de levensvatbaarheid op lange termijn werd versterkt. Een grote uitdaging blijft de invloed op het milieu van de raffinaderij. De ontwikkeling van het toerisme en gezondheidsoverwegingen vereisen investeringen om de milieueffecten te verminderen, maar die mogen niet de economische levensvatbaarheid van de raffinaderij in gevaar brengen. In verband hiermee moeten de huurder van de raffinaderij en de overheid gezamenlijk haalbare oplossingen uitwerken, gericht op het bereiken van een duurzaam evenwicht tussen deze tegengestelde belangen.

De internationale financiële en zakelijke dienstensector registreerde een afname in activiteiten, gemeten in de ontvangsten voor geleverde diensten. De opheffing van het onderscheid tussen “onshore” en “offshore” activiteiten in de Nederlandse Antillen, dat van kracht werd in het Nieuw Fiscaal Raamwerk (NFR), betekende het einde van het lage winstbelastingregiem voor offshore activiteiten. Dit nadeel zou meer dan goedgemaakt worden door een sterkere positie van de Nederlandse Antillen in onderhandelingen over nieuwe belastingverdragen, mede ondersteund door de nieuwe belastingregeling voor het Koninkrijk (BRK). Hoewel onderhandelingen zijn gestart met onder andere Venezuela en de Verenigde Staten, verloopt het proces langzaam waardoor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten in de sector achterblijft. Echter, de nieuwe BRK heeft geresulteerd in hogere belastinginkomsten voor de overheid, omdat de bronbelasting die wordt geïnd door de Nederlandse belastingdienst op dividendovermakingen van Nederland naar de Nederlandse Antillen geheel ten goede komt aan de Antilliaanse overheid.

Tot slot liet de vrije zone op Curaçao gemengde ontwikkelingen zien in 2003, weergegeven door een toename in de exporten en een afname in het aantal bezoekers. Het lagere aantal bezoekers hield onder meer verband met de verscherping van de visumprocedures voor bezoekers uit Colombia en de Dominicaanse Republiek en de politieke en economische instabiliteit in Haïti. In totaliteit zijn de activiteiten in de sector verder gegroeid wat heeft geleid tot een uitbreiding van de accommodatie-faciliteiten voor nieuwe bedrijven.

De betalingsbalans is in 2003 voor het derde achtereenvolgende jaar verbeterd, hoewel het overschot verder afnam. Dit resulteerde in een toename van onze internationale reserves, maar de officiële reserves namen af wat bijdroeg aan een verslechtering van de importdekking tot 2,7 maanden. De officiële reserves waren afgenomen omdat de commerciële banken deviezen bij de Bank hadden gekocht voor belegging in het buitenland om onder meer van de stijgende aandelenkoersen te kunnen profiteren.

De verbetering van de lopende rekening was toe te schrijven aan de verbetering van de handels-, diensten- en lopende overdrachtenbalansen. De handelsbalans registreerde een lager tekort omdat de toename van de exporten, voornamelijk door bunkerverkopen, de toename van de importen overtrof. De importen waren hoger als gevolg van meer olie-importen door de stijging in de wereldolieprijzen. Het overschot op de dienstenbalans verbeterde voornamelijk door de gunstige ontwikkelingen in het toerisme. Verder was het hogere overschot op de lopende overdrachtenbalans het gevolg van de overmaking van dividendbelasting door Nederland in het kader van de nieuwe BRK en hogere netto overmakingen door particulieren uit het buitenland. Echter noteerde de inkomensbalans een verdere verslechtering wat vooral kan worden verklaard door meer rentebetalingen aan het buitenland.

De kapitaal- en financiële rekening verbeterde ook vanwege een grotere toename in buitenlandse activa dan in buitenlandse passiva. Naast de toename van de reserves stegen de buitenlandse activa door meer handelskrediet verstrekt door Antilliaanse exporteurs en hogere tegoeden op buitenlandse rekeningen in verband met onder meer vervallende beleggingen. Dit laatste werd ook weergegeven door een afname in activa op de portfoliobeleggingsrekening. De buitenlandse passiva namen vooral toe door meer handelskrediet ontvangen door Antilliaanse importeurs en een stijging in leningen uit het buitenland, onder meer voor de financiering van de vernieuwing van de Curaçaose luchthaven.

De openbare financiën verslechterden verder in 2003, weergegeven door een toename van zowel het kastekort als de schuld van de gezamenlijke overheden. De verslechtering van het tekort was geheel toe te rekenen aan de stijging van de uitgaven die de hogere inkomsten meer dan teniet deed. Evenals in 2002 werden de hogere overheidsuitgaven mogelijk gemaakt door de ruime financieringsmogelijkheden op de lokale kapitaalmarkt, omdat lokale overheidsschuldtitels nog steeds aantrekkelijkere rendementen boden dan buitenlandse alternatieven. Echter, in de tweede helft van 2003 nam de belangstelling van beleggers voor lokale overheidsschuldtitels af en daardoor de rente toe in verband met hogere risicopremies als gevolg van de

toenemende onzekerheid rond de daadkracht van de autoriteiten om de verslechterende openbare financiën aan te pakken.

Het expansieve begrotingsbeleid kwam tot uitdrukking in een toename in alle uitgavencategorieën behalve netto kredietverstrekking. De grootste stijgingen traden op in de uitgaven aan goederen en diensten, binnenlandse rentebetalingen en kapitaaloverdrachten. De hogere rentelasten kunnen worden verklaard door de snelle schuldaccumulatie, terwijl de toename in kapitaaloverdrachten het gevolg was van de afwikkeling van garanties verstrekt aan de voormalige luchtvaartmaatschappij van de overheid, Air ALM. De toename in de inkomsten kwam geheel voor rekening van de stijging in de niet-belastinginkomsten als gevolg van de overmaking van dividendbelasting door de Nederlandse overheid, dividenduitkeringen door overheidsbedrijven en de verrekening van vorderingen en schulden met de FKP.

De financiering van het kastekort, de formalisering van de geaccumuleerde fondstekorten van de SVB en de appreciatie van de euro droegen alle bij aan het verder oplopen van de overheidsschuld in 2003, die 90% van het BBP bereikte. Om deze onhoudbare schuldpositie aan te pakken heeft de regering de Commissie Schuldenproblematiek ingesteld die haar rapport presenteerde in juli 2003. Enkele van de aanbevelingen van de commissie waren begrotingssanering, versterking van de begrotingsdiscipline en de herfinanciering van de schuld tegen lagere rentetarieven. Hoewel de regering heeft verklaard de aanbevelingen van de commissie te zullen overnemen, werd geen actie ondernomen. Hierdoor zijn de korte termijn begrotingsvooruitzichten verslechterd. Om verergering van de financieel-economische onevenwichtigheden in onze economie te voorkomen, zijn daarom moedige en overtuigende stappen door de autoriteiten in overeenstemming met de aanbevelingen van de schuldencommissie dringend gewenst.

De monetaire grootheden lieten een verdere expansie zien in 2003, maar in iets mindere mate dan in 2002. Zowel de binnenlandse als de buitenlandse sectoren droegen aan de expansie in 2003 bij. De binnenlandse expansie was vooral toe te rekenen aan de overheidssector, in het bijzonder de centrale overheid. De expansieve invloed van de centrale overheid was zowel het gevolg van een toename in schuldtitels als de opname op deposito's, terwijl de expansieve invloed van de eilandgebieden geheel het resultaat was van de opname van deposito's. Daarnaast nam de kredietverlening aan de private sector in bescheiden mate toe in overeenstemming met het economische herstel.

In overeenstemming met de verdere daling in de internationale rentetarieven en de invloed daarvan op de binnenlandse geld- en kapitaalmarktrentes heeft de Bank haar beleningsrente in drie stappen verder verlaagd gedurende 2003 van 3,5% op 1 januari tot 2,25% op 30 juni. Bovendien heeft de Bank op 15 januari 2003 enkele verfijningen geïntroduceerd in haar veilingen van Certificates of Deposit (CD's) om de aantrekkelijkheid voor de commerciële banken te vergroten. Deze verfijningen hielden onder andere meer looptijden en inschrijving tegen kleinere rentefracties in. Tenslotte heeft de Bank het verplichte reservepercentage verhoogd van 9,0% naar 9,5% op 16 januari en naar 10,0% op 16 april 2003. Deze stappen werden noodzakelijk geacht om de sterke groei in de kredietverlening door de commerciële banken aan de overheid af te remmen, gegeven de potentiële negatieve invloed daarvan op onze deviezenreserves.

Het verdere herstel van de economie verbeterde de prestaties van de lokale banksector, weergegeven door een sterkere groei van de activa en een hogere winstgevendheid. Echter, de kwaliteit van de activa nam iets af, aangegeven door een toename van de ratio's die de kwaliteit van de leningen meten, maar de reserveringen voor afschrijvingen op leningen waren adequaat. Bovendien bleef de kapitalisatie van de sector boven de internationale normen. In tegenstelling tot de binnenlandse banksector registreerde de internationale banksector een afname in activiteiten gemeten in de totale activa. Niettemin nam de winstgevendheid van de sector aanzienlijk toe door minder reserveringen. Daarnaast bleef de kapitalisatie van de internationale banken ruim boven de internationale normen.

De Bank zette haar inspanningen ter versterking van het toezicht op de financiële sector in de Nederlandse Antillen voort om bij te blijven met de internationale ontwikkelingen op toezichtgebied en daarmee de reputatie als internationaal gerespecteerd financieel centrum te handhaven. Op 1 januari 2003 werden de toezichtstaken van de Bank uitgebreid met het toezicht op beleggingsinstellingen en administrateurs. Tevens werden gedurende 2003 verschillende instructies en richtlijnen uitgevaardigd over specifieke toezichtaspecten met betrekking tot deze instellingen. Daarnaast werd op 1 september 2003 de geactualiseerde regelgeving over algemene en specifieke reserveringen voor verliezen op leningen van kredietinstellingen van kracht. Verder werd het toezicht op de verzekeringssector uitgebreid met verzekeringstussenpersonen met de inwerkingtreding van de Landsverordening voor verzekeringstussenpersonen op 1 januari 2004. Op dezelfde datum werd de Bank belast met het toezicht op het trustwezen dat daarvoor werd uitgevoerd door een apart toezichtorgaan.

De Nederlandse Antillen zette ook haar inspanningen gericht tegen het witwassen van gelden voort in overeenstemming met de internationale ontwikkelingen. De Nederlandse Antillen heeft de aangepaste versie van de 40 aanbevelingen over het witwassen van gelden en terrorismefinanciering van de Financial Action Task Force (FATF) aangenomen. Deze aanbevelingen moeten ook worden toegepast op advocaten, notarissen, accountants, makelaars en handelaars in edele metalen en edelstenen. Voorts heeft de Bank in juni 2003

nieuwe, uitgebreidere bepalingen en richtlijnen uitgevaardigd over de detectie en preventie van witwassen en terrorismefinanciering voor kredietinstellingen, verzekeringsmaatschappijen en geldtransferbedrijven.

1.2 Beleidsoverwegingen

Ofschoon het herstel van de Antilliaanse economie geleidelijk aan kracht wint, is de fundering ervan nog zwak. De economische groei in 2002 en 2003 werd grotendeels gevoed door de binnenlandse consumptie, terwijl de investeringen afnamen. Daarom moeten inspanningen worden geleverd om de groei van de investeringen te bevorderen, wat cruciaal is voor een duurzaam economisch herstel. Deze inspanningen worden vergemakkelijkt door de verwachte aantrekking van de wereldeconomie in 2004, die een positieve invloed zal hebben op onze exporten.

Het jaar 2003 kan worden beschouwd als een jaar van verloren kansen voor de Nederlandse Antillen. De regeringwisseling, regelmatige spanningen tussen de coalitiepartners, het ontbreken van een regeerprogramma en het terugdraaien van structurele hervormingen hebben alle bijgedragen aan een klimaat van toenemende onzekerheid en afbrokkelend vertrouwen. Het beleidsrecept voor een duurzaam herstel van onze economie is alom bekend maar de autoriteiten zijn er niet in geslaagd met een geloofwaardig programma te komen om de grote en toenemende economische en sociale onevenwichtigheden aan te pakken. Zo een programma zou zich moeten richten op begrotingssanering, structurele hervormingen, bevordering van economische groei en armoedebestrijding.

De ontwikkelingen in de openbare financiën bleven zorgwekkend door de hoge tekorten en de snelle toename van de schuld. Hoewel het operationele tekort van de gezamenlijke overheden van NAf 200 miljoen in 2004 binnen de limiet van de Schuldencommissie blijft, wordt de financieringsbehoefte op ruim NAf 500 miljoen geschat. De hoge financieringsbehoefte is het gevolg van tegenvallers, opgelopen betalingsachterstanden en af te wikkelen claims. Het is duidelijk dat een bedrag van deze omvang niet volledig kan worden gefinancierd op de lokale kapitaalmarkt, zeker nu beleggers een geringere belangstelling voor lokaal overheidspapier tonen. Daarom is een geloofwaardig programma om de begrotingsproblematiek aan te pakken samen met externe hulp dringend gewenst voor een verbetering van de begrotingsvooruitzichten.

Als we op een effectieve manier willen omgaan met de groeiende sociale noden dan dient de begrotingssanering te worden gestructureerd volgens de aanbevelingen van de Schuldencommissie. Die aanbevelingen houden een evenwicht op de begroting binnen een periode van vijf jaar gevolgd door overschotten in om de uitstaande schuld te verminderen. De tekorten moeten worden geëlimineerd door een combinatie van eigen inspanningen en externe hulp. De eigen inspanningen moeten bestaan uit een bevroering van de reële primaire uitgaven aangevuld met bezuinigingen volgens een van tevoren uitgestippeld pad met tussentijdse doelstellingen. Gebieden waar nog bezuinigingen mogelijk zijn betreffen onder andere de gezondheidszorg, overdrachten aan overheidsdiensten en –instellingen die verzelfstandigd zijn, subsidies en de algemene operationele uitgaven. De besparingen in subsidies en overdrachten dienen vooral te worden gerealiseerd door versterking van controlemechanismen.

De bezuinigingsmaatregelen moeten worden ondersteund door strikte naleving van alle wetten, regels en beleidsbeslissingen met betrekking tot de begroting om de begrotingsdiscipline te herstellen. Daarnaast dient de begrotingsdiscipline te worden versterkt door de wettelijke verankering van begrotingsnormen voor onder meer de reële primaire uitgaven, het begrotingssaldo en de schuldquote. Een speciaal mechanisme moet worden ontworpen om de naleving van de regels en doelstellingen te bewaken en om te adviseren over corrigerende maatregelen.

Het is belangrijk te benadrukken dat begrotingssanering de verantwoordelijkheid is van alle overheden, inclusief de eilandgebieden St. Maarten, Bonaire, St. Eustatius en Saba. Deze eilandgebieden worden regelmatig geplaagd door financiële crises en benaderen dan de centrale overheid voor hulp. Dit resulteert in protocollen waarin financiële steun wordt verbonden aan de uitvoering van maatregelen gericht op een structurele verlaging van de begrotingstekorten. Echter, nadat de eerste tranche aan financiële hulp is ontvangen, worden de overeengekomen maatregelen vaak met grote vertraging of helemaal niet uitgevoerd. Daarom moet de volledige en tijdige uitvoering van de protocollen worden bevorderd door de bewaking van de naleving op te nemen in het speciale controlemechanisme om een duurzame verbetering van de openbare financiën van de kleine eilanden te garanderen.

Verder verloopt de vooruitgang in de belastinghervormingen tot nu toe traag en dient daarom aanzienlijk te worden versneld. Enerzijds moet de belastingadministratie worden versterkt door stroomlijning en consolidatie van de belastingoplegging en inning en adequate bemensing. Anderzijds moet de veelbesproken hervorming van het belastingstelsel zonder verdere vertraging worden afgerond. De hervormingsvoorstellen betreffen een omvangrijke vereenvoudiging, lagere tarieven in de directe belastingsfeer met een verbreding van de belastingbasis, meer nadruk op indirecte belastingen en de eliminatie van het accumulatie-effect in de omzetbelasting.

Een laatste gebied van de openbare financiën dat meer aandacht verdient is pensioenhervorming, zowel van de algemene ouderdomsvoorziening (AOV) als het ambtenarenpensioen. Het doel van de hervorming moet het garanderen van een adequaat pensioen tegen redelijke kosten voor werkgevers en werknemers zijn. Het recente initiatief om het AOV-pensioen te verhogen door een aanzienlijke verhoging van de premiehoogte voldoet duidelijk niet aan deze doelstelling, omdat het de loonkosten doet stijgen en het netto inkomen in de hogere inkomenscategorieën fors vermindert. In het licht van de uitdagingen van een vergrijzende bevolking, de begrotingsonevenwichtigheden en een adequate financiering van de pensioenstelsels is de Bank daarom een voorstander van een bredere hervorming. Deze hervorming dient een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd en de premies en een verlenging van de opbouwperiode te omvatten, terwijl overwogen moet worden de uitkeringen op het gemiddelde loon te baseren in plaats van het eindloon.

Op het gebied van structurele hervormingen hebben de autoriteiten helaas op verschillende terreinen een stap terug gezet. De voorafgaande goedkeuring van individueel ontslag door de Directie Arbeidszaken is opnieuw ingevoerd, het privatiseringsproces is opgeschort, er is conceptwetgeving opgesteld dat de marktbescherming weer aanscherpt en er zijn discussies gestart over de gedeeltelijke terugdraaiing van de liberalisering van de winkelsluitingstijden. In plaats van het terugdraaien van eerder doorgevoerde hervormingen, dienen de autoriteiten ze uit te breiden om de werking van de arbeids- en productmarkten te bevorderen. Goed functionerende markten bevorderen een betere afstemming van vraag en aanbod en meer concurrerende prijzen, die in positieve zijn bijdragen aan de versterking van ons investeringsklimaat. Dit is noodzakelijk om een consistent en geloofwaardig beleid gericht op een duurzame economische groei te ondersteunen.

De structurele hervormingen dienen te worden ondersteund door een groeistrategie gericht op de identificatie en uitvoering van projecten die economische activiteiten en werkgelegenheid stimuleren. Voor de ontwikkeling van deze strategie kunnen we steunen op verschillende recente studies van vermaarde instellingen zoals de Wereldbank en de OESO. De OESO heeft de Nederlandse Antillen betrokken in haar Caribbean Rim Investment Initiative, een programma gericht op de bevordering van economische groei door het creëren van een aantrekkelijk investeringsklimaat.

De vierde en laatste pilaar van het structurele aanpassingsprogramma is armoedebestrijding. De recente overeenkomst met de Nederlandse regering over ondersteuning door de Wereldbank en het United Nations Development Program bij de ontwikkeling en uitvoering van een armoedebestrijdingprogramma onderkent echter onvoldoende de urgentie van de groeiende sociale noden. De sociale realiteit van de Nederlandse Antillen geeft aan dat een aanpassingsbeleid niet succesvol kan zijn als geen rekening wordt gehouden met de groeiende sociale noden van het publiek. Daarom dient de ontwikkeling en uitvoering van een beleid gericht op armoedebestrijding zonder uitstel plaats te vinden en direct resultaten op te leveren. Dit kan worden bereikt door gebruik te maken van de bestaande infrastructuur, zoals het Sociaal Vangnet ("Reda Soshal"), het Wegenfonds Curaçao, de FKP en Monumentenzorg.

Het monetaire beleid van de Bank zal de behoefte aan structurele aanpassing ondersteunen. De doelstellingen van dit beleid omvatten een niveau van officiële reserves dat overeenkomt met drie maanden goederenimport, minimalisering van monetaire financiering van de overheidstekorten en de bevordering van kredietverlening aan de private sector door de commerciële banken voor deviezengenererende activiteiten. Om de effectiviteit van de verplichte reserve te versterken is de periode waarin het verplichte reservepercentage vast ligt vermindert van drie naar twee maanden vanaf 16 januari 2004. In het licht van de aanhoudende daling in de officiële reserves in het begin van 2004 heeft de Bank bovendien het verplichte reservepercentage verhoogd van 10,0% naar 10,25% op 16 maart 2004.

De economische vooruitzichten voor de Nederlandse Antillen op middellange en lange termijn zijn sterk afhankelijk van hoe goed we de financieel-economische en sociale problemen waarmee we kampen benaderen. Krachtig leiderschap is vereist om de begroting in evenwicht te brengen, de schuldquote te stabiliseren en vervolgens te verlagen, het vertrouwen te herstellen, investeringen in cruciale groeisectoren te bevorderen en de armoede te bestrijden. Deze doelstellingen moeten simultaan worden gerealiseerd in een breed en gebalanceerd aanpassingsprogramma met duidelijke intermediaire doelstellingen om de voortgang te kunnen meten. De consistente, volledige en tijdige uitvoering van dit programma zal externe steun vergemakkelijken en daarmee een fundering leggen voor duurzame economische groei. Alleen door groei kan daadwerkelijke vooruitgang worden geboekt met de creatie van duurzame banen, vermindering van de armoede en verbetering van onze welvaart.

E.D. Tromp
President